

(/)

🏠 (/)

> Danmark og Europa efter 1945 (<http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/danmark-og-europa-efter-1945>)

> Bøger (<http://www.historie-online.dk/boger>) > Anmeldelser (<http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5>)

> Atomfrygt 1962

← **Forrige artikel** (<http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/danmark-og-europa-efter-1945/statsministeren-bind-4>)

Atomfrygt 1962

Kategori: Anmeldelser

Visninger: 462

Del artikel: **f** (<https://www.facebook.com/sharer/sharer.php?u=http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/danmark-og-europa-efter-1945/atomfrygt-1962>) **t**

(<https://twitter.com/home?status=>. Aktiviteten kan ses på [http://www.historie-](http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/danmark-og-europa-efter-1945/atomfrygt-1962)

[online.dk/boger/anmeldelser-5-5/danmark-og-europa-efter-1945/atomfrygt-1962](http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/danmark-og-europa-efter-1945/atomfrygt-1962)) **in**

([http://www.linkedin.com/shareArticle?mini=true&url=http://www.historie-](http://www.linkedin.com/shareArticle?mini=true&url=http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/danmark-og-europa-efter-1945/atomfrygt-1962&title=)

[online.dk/boger/anmeldelser-5-5/danmark-og-europa-efter-1945/atomfrygt-1962&title=](http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/danmark-og-europa-efter-1945/atomfrygt-1962&title=))

Casper Sylvest

Atomfrygt 1962

Aarhus Universitetsforlag 2022. 100 sider. 100 kr.

Frygt æder sjæle op

Af Preben Etwil

Endnu engang er det lykkedes Aarhus Universitetsforlag at udsende et velfortalt, vedkommende og vidensinteressant nedslag i danmarkshistorien.

Casper Sylvest har med Atomfrygt 1962 bidraget til at holde forlagets høje ambitioner ved lige – at servere små og overkommelige bogbidder fortalt af forskere i et lettilgængeligt sprog om danmarkshistoriens vigtigste begivenheder og tematikker.

Målgruppen er måske ikke det historiske academia, men mere den velorienterede historisk interesserede borger. Det kræver, at det faglige er i orden, og at historien er velfortalt og fremadskridende.

Det opfylder Atomfrygt 1962 i fulde drag.

Men hvis man går på forlagets hjemmeside, finder man de manglende noter, og dermed bliver bogen også interessant for de lidt mere nørdede historikere, der både vil eftertjekke bogens udsagn, men også for at muliggøre videre forskning: <https://unipress.dk/media/18630/atomfrygt-noter.pdf> (<https://unipress.dk/media/18630/atomfrygt-noter.pdf>)

Bogen er opdelt i tre kapitler med 19 selvstændige afsnit. Dette bør dog ikke afskrække læseren. Teksten glider let af sted, og historierne flyder ubesværet. Det med mulighed for højtlesning, ligger ikke fjernt, al den stund at bogen i et lydbooksformat er indtalt Henrik Borup Nielsen.

Bogen indledes med at oplyse, at for præcis 60 år siden dumpede der en lille officiel pjec ind af alle danskeres brevspækker. Det var pjecen Hvis krigen kommer. Pjecen med det klare blå omslag, forklarede i næsten pixibogsformat, understøttet af karikaturlignende figurer, hvad danskerne skulle gøre, hvis krigen – og især atomkrigen – blev til virkelighed. Pjecen fortalte ikke kun om krig, og dets mulige ødelæggelser, men indeholdt også advarsler mod udenlandsk kontrolleret virksomhed og fjendtlig propaganda i krigs- og kritesituationer.

Den kolde krig, der også var frygtens krig, var på sit højeste i januar 1962, da pjecen blev udsendt, men fik alligevel en tak opad senere på året omkring Cubakrisen.

Det var især frygten for en ukontrolleret panik iblandt befolkningen, der fik regeringen til at udsende pjecen: "Våbnene og krigen, de kunne medføre var frygtelige. Netop derfor var fysisk og mental forberedelse afgørende" (p. 4).

"I befolkningen og blandt meningsdannere og magthavere var der dog langt fra enighed om, hvordan risikoen for atomkrig skulle håndteres både i fredstid og fremtid" (p. 5).

I kølvandet på pjecen udspandt der sig i offentligheden en diskussion om, hvordan man skulle håndtere frygten i befolkningen.

Havde man trøstet eller skræmt befolkningen?

Som bogen skriver: "En voksende opinion, primært på venstrefløjen, argumenterede for, at fokus burde være på afskaffelsen af kernevåben snarere end på beskyttelsen mod dem" (p. 11).

Herefter gennemgår bogen ret detaljeret, hvordan en moderne frygt fremstår: "Hvordan atomfrygten blev anerkendt, beskrevet, værdisat, mobiliseret, er altså en form for følelspolitik, der er historisk væsentlig" (p. 15).

Kapitlet Rødder er en fin gennemgang af Den kolde Krig, som er hele bagtæppet for den danske atomdebat. Det gælder både den militære og civile anvendelse af den såkaldte kerneenergi.

I årene lige efter at Jerntæppet sænkede sig ned over Europa var fokus meget naturlig centreret omkring den militære anvendelse af atomenergien. Senere flyttede fokus mere og mere hen på faren ved den civile anvendelse.

Bogen giver en udmærket, og også grundig beskrivelse af, hvordan atomkrigsfrygten bredte sig i den danske befolkning, og hvilke tiltag myndighederne – her især Civilforsvaret – gjorde for både at oplyse og berolige befolkningen. Det lykkedes ikke altid lige godt. Nogle af oplysningspjecerne havde nærmest et latterlighedens præg, som også blev genstand for hård kritik – trods den alvorlige baggrund.

Frygten var og blev, om eskaleringen af atomvåbenkapløbet mellem Øst og Vest skulle komme helt ud af kontrol og udløse en altomfattende global udryddelse af menneskeheden. Her kunne det virkelig virke latterligt, at man bare kunne grave sig et hul i jorden eller lægge sig bag et væltet bord for at beskytte sig – for efterfølgende at forsøge at overleve på dåsemad. Satire og sarkasme blev også den atomkritiske venstrefløjs stærkeste virkemiddel.

Folk fik nu alligevel rigtigt syn for sagens alvorlighed, da Cubakrisen i 1962 var lige på nippet til at udvikle sig i en total katastrofal retning: "Opmærksomheden mundede ud i den atomfrygt, der voksede frem både i Danmark og resten af verden i de efterfølgende år, før den kulminerede i starten af 1960'erne" (p. 39).

Bogen giver også et godt indblik i, hvordan frygten ikke kun var knyttet til selve bombing af storbyerne, men i stigende grad, efterhånden som befolkningen blev oplyst om det, blev bekymret over det stigende atomnedfald, der var forårsaget af det stærkt stigende antal atmosfæriske prøvesprængninger rundt omkring på Jordkloden: "Atomfrygten knyttede sig nu til en mulig, uoverskuelig atomkrig og til en usikkerhed om radioaktivitetens egenskaber og konsekvenser.... Ny forskning har afdækket, hvordan der i danske aviser i perioden fra 1959 til 1961 kan spores en stigende bekymring for radioaktivitet og konsekvenserne af radioaktiv nedfald" (p. 58-59).

Bogens sidste kapitel Spor giver en oversigtagtig gennemgang af nogle væsentlige nedslagspunkter i den danske atom- og klimadebat fra begyndelsen af tresserne og frem til i dag.

Casper Sylvest sammenfatter selv kapitlets hovedpunkter: " (Det kan) give mening at sammenligne atomfrygten med den klimafrygt, der ofte omtales i den offentlige debat i disse år. Truslerne er naturligvis forskellige. Hvor atomkrigens "inkubationstid" kan være kort – symboliseret med missilet, der gennembryder lydturen - er klimaforandringerne gradvise og forstås bedst gennem forestillingen om afsmeltningen af ismasser og nogle fremtidige tipping points. Men der er også ligheder. Begge trusler har et apokalyptisk tilsnit. Der er tale om katastrofer, der kan forandre betingelserne for liv på jorden, og om kræfter frembragt af mennesker, men som for den enkelte er svære at håndtere eller kontrollere" (p.98).

Med disse ord skal bogen stærkt anbefales enhver læser eller lytter, der vil prøve at dykke ned i baggrunden for, den atomfrygt, der var meget udtalt i anmelderens barndomshjem.

[Historie-online.dk, den 9. februar 2022]